

Innovatie met de mens centraal

Houtskoolschets Maatschappelijk Innovatie Programma

30 september 2021

Innovatie met de mens centraal

Inleiding: vanuit een uniek profiel werk maken van gezondheid, duurzaamheid en digitalisering

Midden-Brabant heeft een unieke kennispropositie op het gebied van mens en gedrag. De bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, overheden en maatschappelijke partners die zijn verenigd in Midpoint Brabant zijn het erover eens dat de regio een groot en uniek kennispotentieel heeft op dit gebied. In het bijzonder in de domeinen gezondheid, duurzaamheid en digitalisering.

Het primaire doel van Midpoint Brabant is om de regionale economie te versterken. Dit vindt meer en meer plaats in de context van maatschappelijke uitdagingen. Denk daarbij aan gezondheid van de bevolking, verregaande digitalisering, en duurzaamheid in de vorm van circulaire economie, klimaatadaptatie en energietransitie. Er ontstaat een nieuw speelveld waarbij vragen uit de maatschappij de innovatie van de toekomst bepalen: missie gedreven innovatie. Des te meer relevant is de inzet van de kennis en expertise uit Midden-Brabant.

Traditioneel gaat de aandacht al snel uit naar technologische vernieuwing als oplossing voor deze uitdagingen. Zoals de ontwikkeling van nieuwe energiedragers, kunstmatige intelligentie, nieuwe medicijnen, chiptechnologie en vergroening van chemische producten. Dat is een fantastische start, maar we zien ook dat de maatschappelijke acceptatie niet vanzelfsprekend is. Hoe gaan we om met de acceptatie van nieuwe technologieën om te verduurzamen? Hoe worden mijn privacygevoelige gegevens opgeslagen? Is een pil het enige middel tegen welvaartsziekte? Hoe gaan we om met eenzaamheid in een tijdperk waarin corona ons overkomt? Wie is er aansprakelijk als mijn zelfrijdende voertuig een ongeluk veroorzaakt?

Technologie zonder mens is enkel technologie. Menselijk gedrag wordt steeds belangrijker voor technologische voortgang en acceptatie. Juist op dit spannende, maar ook nog onbekende, terrein heeft het Midden-Brabantse samenspel van ondernemers, overheid en kennisinstellingen enorm veel kennis opgedaan. We willen deze uitdagingen dan ook tackelen vanuit een maatschappelijk gedreven innovatieprogramma. Meer vraaggericht vanuit de maatschappij, met een goede balans tussen mens en technologie. Want met alleen technologie komen we er niet.

Met het Maatschappelijk Innovatie Programma zijn de samenwerkingspartners in Midpoint Brabant in staat een wezenlijke bijdrage te leveren aan het bevorderen van de brede welvaart. Daarbij gaat het om samenhangende economische én maatschappelijke groei. De mogelijkheden voor het realiseren van deze groei zijn extra groot, nu een brede coalitie van partners in Midden-Brabant haar commitment uitspreekt voor het Maatschappelijk Innovatie Programma.

De sociaal-economische oplossingen die ontstaan uit een optimale samenwerking tussen bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, overheden en de maatschappij worden via ondernemerschap tot waarde gemaakt. De use- en businesscases die we daarbij ontwikkelen leiden tot:

- een groter verdienvermogen (meer toegevoegde waarde), nieuwe bedrijvigheid en banen,
- en/of besparing van maatschappelijke kosten,
- en/of een groter maatschappelijk resultaat op de terreinen gezondheid, duurzaamheid en digitalisering.

Deze impact realiseren we voor én met de inwoners in Midden-Brabant. De mensgerichte innovaties die hieraan ten grondslag liggen zijn uniek, en hebben de potentie om op te schalen en van grote meerwaarde te zijn voor het verdienvermogen en de brede welvaart in heel Nederland.

Drie programmalijnen die met elkaar samenhangen

In het Maatschappelijk Innovatie Programma ontwikkelen we drie programmalijnen, op basis van de maatschappelijk relevante thema's gezondheid, duurzaamheid en digitalisering. De vragen die ten grondslag liggen aan deze deelprogramma's zijn:

- Hoe zetten we onze kennis over mens en gedrag in voor een gezonde samenleving?
- Hoe maken we met onze onderscheidende kwaliteiten echt werk van duurzaamheid?
- Hoe benutten we ons unieke kennisprofiel voor digitale technologie en gedrag?

Bij brede welvaart staan deze thema's niet los van elkaar, maar is er juist veel samenhang. Bovendien geldt dat digitalisering geen doel op zich is, maar ook een middel om tot een gezonde en duurzame maatschappij te komen.

De drie vraagstukken benaderen we zo integraal mogelijk. Ook voor wat betreft de samenwerking tussen de multi helix partners. Onderwijs leidt mensen op, de overheid jaagt aan, biedt regelruimte en faciliteert, bedrijven ontwikkelen nieuwe business. Maar wat kunnen we gezamenlijk doen om een stap voorwaarts te zetten op deze drie thema's en het snijvlak van technologie, mens en gedrag?

Gezondheid

Een belangrijke component van brede welvaart is welzijn. Zeer bepalend hiervoor is een goede gezondheid. Als we dit typeren via het concept 'positieve gezondheid' kijken we naar het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Gezondheid wordt in dit concept niet meer bepaald door de aan- of afwezigheid van ziekte. Het concept benadrukt het potentieel, niet wat niet meer gaat. De mens staat centraal. In deze visie is gezondheid niet alleen het domein van zorgprofessionals, maar van ons allemaal.

De visie op gezamenlijke verantwoordelijkheid voor onze gezondheid is extra actueel in het licht van het op 15 september 2021 verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Hieruit blijkt dat de financierbaarheid van de zorg en de beschikbaarheid van zorgpersoneel op korte termijn ernstig onder druk staan. Als er niets verandert moet binnen nu en 40 jaar de volledige welvaartsgroei ingezet worden voor de stijgende zorgkosten en moet één op de drie mensen werkzaam zijn in de zorg. Dat vraagt teveel solidariteit en gaat ten koste van andere maatschappelijke doelen. De financiële, personele en maatschappelijke grenzen zijn in zicht.

Dit betekent dat keuzes gemaakt moeten worden. En dat antwoorden op belangrijke maatschappelijke vragen gevonden moeten worden in het samenspel van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, overheid en maatschappelijke partners. Midden-Brabant heeft een uitstekende uitgangspositie om de antwoorden te formuleren op deze vragen, vanwege de aanwezigheid van relevante kennis- en onderwijsinstellingen, in een unieke mix met vooruitstrevende zorginstellingen, grote (zorg)verzekeraars en een topklinisch ziekenhuis dat als een van de weinige in Nederland met deze verzekeraars experimenteert om zo gepast mogelijke zorg te leveren en gebruik van niet geïndiceerde zorg terug te dringen.

Optimale gezondheid: verwachtingen, zelfregie, preventie en gepaste zorg

Optimale gezondheid vraagt om realisme: in plaats van het maximale na te streven, wordt het optimale de maat. Niet iedereen hoeft na een beenbreuk een marathon te kunnen lopen. Hoe zorgen we ervoor dat mensen hun verwachtingspatroon bijstellen? Het is daarnaast belangrijk dat mensen in staat zijn zelfregie te voeren op hun gezondheid, waarbij aandacht nodig is voor het verschil in gezondheidskansen tussen mensen. Dat verschil wordt bepaald door gedrag (levensstijl), maar ook door opleidingsniveau, de plek waar je opgroeit, de staat van je huis, de wijk waarin je woont, je werk, je toegang tot informatie en de mate waarin je de verstreker ervan vertrouwt. Hoe zorgen we ervoor dat dat verschil allereerst niet groter en uiteindelijk zelfs kleiner wordt? In deze context moet zelfregie in combinatie met preventie en vroegsignalering leiden tot de inzet van gepaste zorg.

Haalbare zorg: kosten efficiënt en effectief

Vergrijzing is een probleem dat in Midden-Brabant, Nederland en zelfs heel Europa speelt. Een dubbele vergrijzing zelfs, waarbij er meer ouderen zijn en jongeren vaker wegtrekken uit de regio. Vergrijzing raakt ieder facet van ons zorgsysteem. Denk aan een stijgende zorgvraag, zowel in aantallen als complexiteit met meerdere ziektebeelden per cliënt. Het betekent dat de druk op ons zorgsysteem de komende jaren alleen maar blijft toenemen. Dit alles heeft niet alleen effect op de betaalbaarheid van de zorg, maar zet ook druk op toegankelijkheid en kwaliteit. Het antwoord is een integraal gezondheidsbeleid en maximaal ontschot (samen)werken, zodat op een kostenefficiënte manier de best passende zorg wordt geleverd. Maar hoe stimuleren en organiseren we dat? Welke regelruimte is hiervoor noodzakelijk en welke nieuwe financiële arrangementen kunnen in het samenspel met verzekeraars worden opgezet? Durven we hierin verantwoordelijkheid te nemen en lef te tonen?

Werken in de zorg: optimale inzet, aantrekkelijk werk, passende opleiding

Als de coronacrisis iets heeft aangetoond, is het wel het belang van waardering voor onze zorgmedewerkers. Het werk neemt toe, maar het aantal zorgmedewerkers niet. Dit betekent dat er dagelijks grenzen verlegd worden op de werkvloer. Zorgprofessionals moeten door toegenomen bureaucratie veel dingen doen waarvoor ze eigenlijk niet zijn opgeleid. Daarnaast komen er vragen bij zorgmedewerkers terecht die eigenlijk op een andere plaats thuishoren, omdat het bijvoorbeeld over een woonvraagstuk gaat. Ook het beroep op de informele zorg neemt toe: de vergrijzing zorgt voor toename van de druk op mantelzorgers en de groep mantelzorgers wordt in de toekomst kleiner. Hoe zorgen we ervoor dat zorgprofessionals optimaal worden ingezet en hoe kunnen we er voor zorgen dat werken in de zorg in de toekomst aantrekkelijk blijft? En hoe passen onderwijsinstellingen het curriculum zodanig aan dat zorgmedewerkers worden afgeleverd die aansluiten bij de vraag van morgen?

Oplossingsrichting: proeftuin optimale gezondheid

De samenwerkingspartners in Midpoint Brabant kunnen zich sterk maken voor de opzet van een proeftuin optimale gezondheid. De proeftuin vraagt om een stevige innovatiecoalitie. In deze coalitie zijn vertegenwoordigd: wetenschappelijk onderzoek en toegepaste innovatie, (medtech) bedrijven en zorgverzekeraars die tot business- en financieringsmodellen kunnen komen, een ondernemende overheid die als opdrachtgever en subsidieverstrekker aanjaagt en experimenteeruimte durft te scheppen, tot maximale samenwerking en keteninnovatie bereid zijnde zorginstellingen.

In de proeftuin staat integraal gezondheidsbeleid centraal, op basis waarvan ontschot werken wordt bevorderd. Zelfregie en verwachtingen, gezond gedrag, vroegsignalering en preventie op basis van relevante data, en nieuwe financierings-, zorg- en opleidings- en werkarrangementen moeten bijdragen aan het verkleinen van verschillen in gezondheidskansen, terwijl het zorgsysteem haalbaar en betaalbaar blijft. De oplossingen van deze proeftuin hebben hiermee direct regionaal impact én zijn van nationaal belang.

De proeftuin hoeft juist niet uit louter nieuwe projecten en activiteiten te bestaan. Er lopen diverse zeer interessante projecten (waaronder We Care van TiU en ETZ, Smart Start van Sterk Huis en TiU, Veelgebruikers en Gezonde Start van ETZ met de zorgverzekeraars, Behoud in de Zorg van bijna 50 Brabantse zorginstellingen), die mogelijk geïntegreerd kunnen worden in de proeftuin. Daardoor wordt aanwezige kennis en opschaalpotentie optimaal benut en onderlinge concurrentie tussen initiatieven voorkomen.

De organisatie Midpoint Brabant zal een verbindende en faciliterende rol spelen bij de ontwikkeling van deze proeftuin en het programma dat uitmondt in concrete projecten.

Duurzaamheid

De wereld staat voor grote maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid. De VN heeft deze verwerkt in 17 Sustainable Development Goals. Nederland wil in 2050 100% CO₂-vrij en circulair zijn. De gemeente Tilburg gaat nog verder door 2045 als mijlpaal te nemen voor een 100% circulaire stad. In het landelijke Klimaatakkoord is 2030 gedefinieerd als ‘tussenstap’: 50% energieneutraal en 50% minder gebruik van primaire grondstoffen. Over negen jaar al dus.

Naar aanleiding van het recent verschenen alarmerende IPCC-rapport benadrukt het demissionair kabinet dat extra maatregelen genomen gaan worden, omdat er een gat zit tussen de Nederlandse klimaatdoelen en de mate waarin deze met het huidige beleid bereikt worden. Tegelijkertijd ziet het kabinet een grote kans voor Nederland om in de wereld voorop te lopen bij de klimaattransitie door te zorgen dat er van de tien miljoen banen minimaal een paar miljoen ‘groen’ worden.

De drie opgaven energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie zijn nauw met elkaar verbonden. Op het gebied van energietransitie hebben organisaties en inwoners eerste stappen genomen met maatregelen voor energiebesparing in huizen en gebouwen, elektrisch rijden en zonnepanelen, waar ook subsidiemogelijkheden voor zijn. Circulair ondernemen gebeurt al op kleine schaal, maar is doorgaans complexer, mede omdat hierbij de hele keten een rol speelt. Voor klimaatadaptatie staan de initiatieven nog in de kinderschoenen. Dat geldt ook voor energie-innovaties als waterstof. Door de toevoeging van klimaat gaat de Regionale energie- en klimaatstrategie (REKS) van Regio Hart van Brabant tegelijkertijd verder dan Het Nationaal Programma RES. Aangezien de thema's energietransitie, circulaire economie en klimaat aan elkaar verwant zijn, is het logisch om deze vanuit een integraal duurzaamheidsbeleid te benaderen. De Regionomie-benadering van het Rabobank-rapport met acht opgaven voor Midden-Brabant is een inspiratie voor de ontwikkeling van een integraal duurzaamheidsprogramma voor Midden-Brabant.

Energietransitie: haalbaar en betaalbaar houden

Alleen al om ons elektriciteitsnetwerk gereed te maken voor de toekomst moeten de komende jaren tientallen miljarden euro's worden geïnvesteerd. Die aanpassing van de infrastructuur betalen we als maatschappij samen. Maar hoe zit het met bijvoorbeeld inwoners (en hun huizen) en mkb-bedrijven (met hun panden) die niet over de middelen beschikken om te verduurzamen? Er bestaan diverse initiatieven om specifieke doelgroepen financieel te ondersteunen. Zoveel zelfs dat het lastig is om overzicht te krijgen. Kunnen we als regio komen tot het gouden ei voor die doelgroepen waarvoor financiering een probleem is?

Circulaire economie: overheid, ondernemers en onderwijs samen

Een rondje langs overheid, ondernemers en onderwijs laat zien dat er op ieder punt van de driehoek nog best wel wat te verbeteren valt als het gaat om de samenwerking. De overheid legt heel veel op, maar geeft ze zelf ook het goede voorbeeld? Opleiders zijn traditioneel. Ze lopen achter op bedrijven als het gaat om de praktijk en de brug naar beleid is er vaak niet. En veel bedrijven zien verduurzamen nog als een bijzaak, terwijl zij tegelijkertijd sneller en concreter willen gaan dan onderwijs en overheid. Hoe stappen we in onze regio over deze verschillen heen en wat kan ieder vanuit zijn eigen rol bijdragen aan de gezamenlijke ambitie om te komen tot een circulaire economie? Als we de noodzakelijke snelheid in de transformatie willen krijgen, dan zullen we moeten werken aan deregulering en ontschotting, ook op regionale schaal. Om die versnelling op gang te krijgen is het van belang dat verduurzaming gekoppeld wordt aan business- en verdienmodellen en werkgelegenheid. Ideeën moeten resulteren in use cases waar ondernemingen concreet mee aan de slag kunnen en die economisch schaalbaar zijn. Samen leren, samen creëren, samen transformeren van waarden, kennis en gedrag. Daar draait het om. Hier is goede afstemming tussen visie, organisatie en proces voor nodig. Maar hoe?

Participatie: iedereen meekrijgen in verduurzaming

Er wordt heel veel aandacht besteed aan de communicatiekant van verduurzaming, met name circulaire economie, energietransitie en klimaatadaptatie. De vraag is vaak: met welke boodschap overtuigen we ondernemers en inwoners, leerlingen en studenten? Maar hebben we als regio voldoende in het oog wat de invloed van bijvoorbeeld de energietransitie op onze samenleving is? Hoe verdelen we de lasten van zo eerlijk mogelijk? Wie neemt de regie, de overheid, grote bedrijven? Het onderwerp verduurzaming raakt aan bijna alles. En echte duurzame verandering werkt alleen op basis van intrinsieke motivatie. Midden-Brabant heeft een stevige Regionale energie- en klimaatstrategie (REKS) en maakt stappen om die gezamenlijk uit te voeren. Wat is er nodig om de energie van iedereen hieraan te verbinden? Hoe zorgen we ervoor dat we met Midden-Brabant aansluiten op de programma's van de Rijksoverheid en ons écht onderscheiden op nationale schaal door de mate waarin we erin slagen iedereen mee te laten doen?

Het devies om mensen en bedrijven mee te krijgen is: pak het kleinschalig aan. Grijp het laaghangend fruit. Werk gericht en met concrete en haalbare projecten. En naast quick wins is er voor de lange termijn een fundamentele gedrags- en systeemverandering nodig. Dit kan alleen door betrokkenheid van alle stakeholders: ondernemingen (economisch resultaat), onderwijs (wetenschappelijke en praktische kennis), overheden (beleid) én inwoners (behoeften eindgebruiker). Samenwerken dus, van ego naar eco.

Oplossingsrichting: duurzaamheidshub en integraal duurzaamheidsbeleid

De urgentie voor verduurzaming kan kracht worden bijgezet met een duurzaamheidshub (energie-, circulaire economie- en/of klimaatlab) waarin ondernemers, onderwijs, overheid EN inwoners een actieve rol spelen. Diverse partijen uit de multi helix hebben toegezegd om mee te denken hoe deze vormgegeven kan worden. Bij deze leer- en experimenteerhub draait het om het verkrijgen van inzichten in technologische én sociaal-maatschappelijke innovaties, met een centrale rol voor mens en gedrag. Innovaties waarmee korte termijn succes en de noodzakelijke systeemtransities worden gerealiseerd.

Inwoners moeten nadrukkelijk betrokken zijn bij de beleidsplannen, anders missen we draagvlak en lopen we het risico op verkeerde keuzes. Dit moet uitmonden in een strakke organisatie en de juiste samenwerkingen. De organisatie Midpoint Brabant zal een verbindende en faciliterende rol spelen bij de ontwikkeling van deze hub en het programma dat uitmondt in concrete projecten.

We zullen vernieuwend moeten denken, vanuit de idee dat innovaties sociale impact moeten genereren (social innovation) en economisch schaalbaar zijn. Als regio Midden-Brabant zullen we onze scherpe ambities moeten waarmaken. Het is essentieel om een lange termijn scope te hebben, in lijn met de landelijke doelen. En tegelijkertijd met concrete projecten aan de slag te gaan. Met een focus op duurzaamheid kan de regio Midden-Brabant nadrukkelijk bijdragen aan de brede welvaart van de regio en ons land.

Een duurzaamheidshub is des te meer kansrijk als de multi helix partners in Midpoint Brabant ervoor zorgen dat deze kan ontwikkelen in een regio met een integraal duurzaamheidsbeleid voor energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie. En de partners dit integrale beleid weten te vertalen naar economisch-maatschappelijke programma's en projecten.

Digitalisering

Digitalisering, dataficering en kunstmatige intelligentie kunnen een grote bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen. Onder andere op het gebied van gezondheid en duurzaamheid. Digitale verbindingen, voorspellende algoritmes en toepassing van data hebben een grote impact op inwoner, bedrijf, overheid en onderwijs. We zien tegelijkertijd dat de razendsnelle digitaliseringsslag ook iets vraagt van de maatschappij. We moeten begrijpen wat het betekent, wat het kan bijdragen aan ons leven, en ook wat de risico's zijn als we het inwonersperspectief verliezen en digitalisering zelf als doel gaan zien in plaats van middel. Op dit snijvlak van technologie, mens en gedrag is nog veel terrein te winnen. Tilburg University noemt het treffend: Understanding Society.

Digitalisering is bij uitstek het gebied waarop Midden-Brabant zich vanuit haar unieke kennisprofiel kan onderscheiden van regio's die zich als high tech profileren. In Midden-Brabant redeneren we van mens naar technologie in plaats van andersom. Human centered AI in plaats van technische AI.

We gaan uit van wat mensen willen en wat ze nodig hebben. Dit impliceert dat we de inwoner en eindgebruiker betrekken bij het formuleren van maatschappelijke uitdagingen. Niet de ontwikkeling van digitale technologie staat centraal, maar hoe we deze aanwenden. We moeten goed weten wat de behoeften zijn. Hiervoor kijken we naar data, maar moeten we vooral ook het gesprek aangaan met gebruikers. Als we de consument écht op de eerste plaats zetten, dan zijn we op de lange termijn duurzamer bezig.

Datasoevereiniteit: borgen van veilig gebruik van data

Zaken als misbruik van dataverzameling, cyberaanvallen en fake news zijn voor beleidsmakers een grote zorg. Veel mensen zijn onzeker of het delen en gebruiken van data echt wel veilig is en de privacy gewaarborgd is. Digitalisering kent veel voordelen, maar er kan een moment komen waarop gebruikers niet meer de controle hebben. Data delen staat of valt met de oprechte intentie om informatie veilig en betrouwbaar op te halen. Het is van belang om een ontwikkeling in gang te zetten van positieve intenties bij het verzamelen van data. Het grote voordeel van het ontwikkelen van kennis met dataverzameling op basis van positieve intenties, is dat er minder roep is om wat digitalisering allemaal niet mag betekenen, maar juist wat er wél mag en kan. Hiernaast is het nodig dat er een vorm van regionale samenwerking of publieke platformen ontstaat waarbij gemeenten samen met gezondheidsorganisaties, veiligheidsdriehoeken en andere (maatschappelijke) organisaties zich weerbaar maken bij deze problematiek. En dit direct ook gebruiken om mensen te informeren over de mogelijkheden van digitalisering.

Inclusiviteit: digitalisering voor iedereen

Veel mensen kunnen niet goed omgaan met digitale technologie. We zijn weliswaar sneller geïnformeerd, omdat de informatieverspreiding nu eenmaal makkelijker is geworden. Maar de kennis van digitalisering loopt sterk uiteen, van hoog opgeleiden tot ouderen en laaggeletterden die er niet mee overweg kunnen. Het is de opgave van alle betrokken partijen om de kennis en (basis)vaardigheden van digitalisering te vergroten door iedereen mee te nemen en hen gericht te helpen. Naast taal en rekenen zouden digitale vaardigheden de basis van elke inwoner moeten vormen. Via opleidingen, om-, bij- of nascholing (life long learning) of gewoon in de praktijk. We kunnen eenvoudige digitale methoden inzetten om digitaal gebruik te laten aansluiten bij wat de mensen begrijpen en aankunnen. Hier ligt een belangrijke taak voor onderwijs, ondernemingen en overheid.

Onderwijs: Generatie Z als versneller van acceptatie

Er moet een breed gedragen proces op gang komen om mensen op te leiden in het omgaan met digitale technologie. Onderwijs kan een cruciale rol spelen bij de maatschappelijke acceptatie hiervan. Generatie Z is opgegroeid met computertechnologie. Jongeren zijn tegenwoordig bereid om iets zinvols te doen voor de maatschappij. Juist het onderwijs kan het vliegwiel op gang brengen. Zet jongeren structureel in voor programma's en projecten op het gebied van digitalisering. Onze regio heeft een uniek kennisprofiel, met name op het gebied van mens en gedag. Op alle niveaus, van wetenschappelijk tot praktijkgericht. Het is van belang dat in het onderwijs nog eerder begonnen wordt met het integreren van digitalisering. Programmeren kun je zien als een nieuwe taal om met elkaar te communiceren. Door dit te combineren met de ontwikkelingspsychologie van mensen, kunnen we ons in Midden-Brabant nadrukkelijk onderscheidend profileren. Generatie Z kan een belangrijke bijdrage leveren aan de digitale ontwikkeling van burgers, maar ook aan de verbinding met het bedrijfsleven. Deelname van studenten aan ondernemersvraagstukken helpt bovendien bij het vasthouden van studenten voor de regio.

Mkb: impact maken met datagedreven digitalisering

Midden-Brabant is een echte mkb-regio. Mkb-ondernemingen vormen de motor van de economie, maar in digitalisering lopen ze vaak nog achter. Onder meer omdat de kennis en tijd ontbreken. Om versnelling aan te brengen kunnen ICT- en businessexperts en studenten hen hands-on helpen met concrete use cases. Dit moet goed georganiseerd verlopen. Enerzijds door in de regio een sterke sector van digitale toeleveranciers te ontwikkelen ('de grondplaat van de next economy'), en verbinding te zoeken bij bedrijven in de regio die vooroplopen in dataficering, zoals de toonaangevende e-commerce- en smart industry-bedrijven. En anderzijds door onderwijsprogramma's zo in te richten dat er betere aansluiting komt bij de behoeften en planning van bedrijven. Onder de naam Smart MKB is Midpoint Brabant begin dit jaar al gestart met dit traject, samen met diverse multi helix partners. Om ook écht als regio impact te maken, is het van belang dat de multi helix partners dit programma full power ondersteunen.

Oplossingsrichting: insights lab voor technologie en mens & gedrag

Al deze gedachten kun je laten landen in een insights lab voor digitale technologie en mens & gedrag. Een fysieke plek waar inwoners, ondernemingen, onderwijs, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties samen behoeften en inzichten ontdekken en op basis hiervan fundamentele en praktische vraagstukken definiëren voor inwoners en ondernemingen. Overzichtelijk, niet te groot en makkelijk toegankelijk, ook voor eindgebruikers. De overheid kan hier vragen neerleggen, onderzoekers gaan op zoek naar inzichten en latente behoeften van burgers, studenten passen er hun opleidingskennis en digitale vaardigheden toe, docenten

draaien programma's, mkb-bedrijven krijgen input voor cases en ook corporates kunnen hierop aanhaken. Zo kan een nieuwe vorm van creatief ondernemerschap ontstaan, met digitalisering als middel. Uiteindelijk kunnen we ons in Midden-Brabant onderscheiden door systemische oplossingen te bieden voor duurzame, sociale én rendabele doelstellingen (social venturing).

De organisatie Midpoint Brabant zal een verbindende en faciliterende rol spelen bij de ontwikkeling van het insights lab en het programma dat uitmondt in concrete projecten. Vanuit deze rol zullen ook de mogelijkheden voor verbinding met Mindlabs worden onderzocht.

Governance en financiering

Elkaar versterkende agenda's

Hier gaan we toelichten hoe de Regionale (ruimtelijke) Investeringsagenda en het programma Mens & Samenleving van Regio Hart van Brabant, de bestaande sectorale economische ontwikkelstrategie van Midpoint Brabant en het nieuwe Maatschappelijke Innovatie Programma elkaar versterken.

Agenda's, coalities en lobby op alle schaalniveaus

Hier lichten we toe hoe het Maatschappelijke Innovatie Programma past in de economische ontwikkelkoers i.o. van SRBT (Savelberg/Etui) en hoe agenda-, innovatiecoalitie- en lobbyvorming eruitziet op provinciaal, nationaal en Europees niveau.

- *Provinciaal:* coalitievorming met regio's en met de provincie, gekoppeld aan uitvoerings- en investeringsagenda's van de provincie Noord-Brabant.
- *Nationaal:* hoe ziet een Rijks brede lobby eruit voor bijvoorbeeld een Nationaal Groeifondsvoorstel voor de derde tranche (€ 500 miljoen – 1 miljard) en welke coalitie met andere soortgelijke regio's is daarvoor nodig (Rotterdam, Maastricht, Nijmegen)?
- *Europees:* met welke andere 'MIP-regio's in Europa' moet Midden-Brabant zich verbinden om tot de voorhoede te gaan behoren? We duiden hier hoe Breda-Tilburg zich hierin wenst te positioneren (via het European Testbed for Urban Innovation?)

Bestuurlijke sturing

Hier lichten we toe welke stuurgroep we willen opzetten, met voornamelijk ondernemers die als hoofddoel hebben om use- en businesscases te ontwikkelen. En hoe deze in een driehoek opereert met de valorisatie- en startupafdelingen van kennisinstellingen enerzijds en de overheid anderzijds. Tevens duiden we de link naar het uitvoerend programmateam dat is ondergebracht bij Midpoint Brabant (de organisatie).

Programmteam

Hier beschrijven we op welke wijze we een programmteam samenstellen op de thema's gezondheid, duurzaamheid en digitalisering, gevormd door detacheringen vanuit de multi helix partners. En hoe dit zich verhoudt tot de bestaande Midpoint Brabant organisatie, c.q. daarmee wordt vervlochten.

Investeringsagenda Maatschappelijke Innovatie Programma/ Brede Welvaart

Hier beschrijven we welke middelen nodig zijn om de beschreven proeftuinen op te zetten en innovaties aan te jagen. Dit zal een bijdrage vragen van alle multi helix partners.